

GÜMÜŞ KANAT

CAHİT UÇUK

BAŞLANGIÇ

Kemal, pencereden dışarı bakıyordu. Az evvel yağan kar, sokağın köşelerine yığılar, kaldırım taşlarının aralarına beyaz çizgiler bıraktıktan sonra dinmişti.

Günlerden cumartesiydi. Kemal'in sınıf arkadaşları sinemaya gitmişlerdi. O, evinde, evinin tek sıcak odasındaydı. Bazen alnını soğuk cama yapıştırarak dışarı bakıyordu. Karşı arsanın sonunda kurşunî renkli deniz görünüyordu. Sokaktaki karlar, denizin asık yüzü, alnına değen cam, her şey, ama her şey üzüntülüydü.

On bir yaşındaydı, ama kendisini ihtiyarlamış hissediyordu. Son sene içinde geçirdikleri büyük üzüntü, hayatlarının akışını değiştirmişti.

"Ah şu kaza!" Daha evvel ne iyi idi. Yüreğinde bir yer cız diye yandı. "Ah şu kaza!"

Babası o büyük matbaanın mücellit ustabaşısı idi. Akşamları elleri, tırnaklarının arası kararmış; mürekkep, kâğıt, kola, matbaa kokarak eve dönerdi. "Yine ceketinin kolunu makine yağına bulamışsın!" veya "Üstün, başın kola lekeleri ile dolu. Seni bu kılığınla görenler, koca bir matbaanın ustabaşısı değil, çöpçü onbaşısı sanacaklar!"



Babası kapı yanındaki iskemleye oturarak papuçlarını çıkarırdı. Terliklerini giyerken gülerdi: “Canım, olmuyor ki işte! Makineler yağsız çalışmazlar. Onlar da tıpkı insanlar gibi canlı. Bakılmak istiyorlar. Ciltlerse kolasız yapılmazlar!”

Kemal, canlı makineleri severdi. Bir düğmesi çevrilince kendi kendine dönen merdaneler, kâğıtları destesinden kapıp karnındaki kazana götüren, resimlenmiş,

renklenmiş, yazılmış bir hâlde öbür tarafından çıkaran makineler... Katlama makinesinin seyrine doyamazdı. Babası, yeni gelen çıraklara öğretirken; Kemal, dikkatle bakardı. Böylece makineye kâğıt vermesini öğrenmişti. Kâğıdı hafifçe tutarak havalandırınca, makine kâğıdı kapıp gider, öbür ucundan forma forma akıttırdı.

Fakat Kemal, alt kattaki makine dairesine meraklıydı. Çok zamanlar, mücellithanenin orta boşluğunu çeviren parmaklığa kollarını dayayarak aşağıyı seyredirdi.

Makine dairesi buzlu, beyaz fanuslarla aydınlanmıştı. Her taraf temiz, boyalı ve tertipli idi. O beyaz aydınlık içinde yükselen makineler çalışırken; Kemal, korkuya benzeyen bir heyecan duyardı. Gri renkli, siyah renkli devlerdi sanki. Büyük ve ciddi tavırları ile homurdana homurdana çalışırlardı. Kemal de, büyüyünce, böyle makineler yapan bir mühendis olmak istiyordu. Göğsünde bir acı duydu. Kocaman bir el göğsüne, kalbinin üstüne basıyordu: “Ya babam artık bir daha iş yapamazsa! Ya, ben de babam gibi evi geçindirmek için okulu bırakır...”

Düşüncesini tamamlayamadı. Böyle olmak istemiyordu. Okumalıydı. Yeni yeni makinelerin projelerini yapan bir mühendis...

— Oğlum! Sobaya bir klişe tahtası daha atar mısın? Üşüyorum...

— Peki babacığım!...

Yerinden fırladı. Dizleri üstündeki pul albümü düştü. Pulları yere saçıldı. “Ah, babamı ne kadar seviyorum ben! Ah, şu kaza başına gelmeseydi!” O güzel, sağlam eller, daha kısa zaman önce on parmaklı idiler. Şimdi ise sağ elinde

beş parmak, öbüründe sargıların arasından görünen tek başına kalmış mahzun, boynu bükük bir başparmak. Kırk yıllık arkadaşlarından ayrı kalan tek başparmak!

Okuldan çıkınca babasına giderdi. Matbaa mektep yolunun üstündeydi. Mücellithanede, babasının gösterdiği küçük masada derslerini yapardı. Sonra -eğer babası gece çalışamayacaksa- beraberce eve dönerlerdi. Ders çalışırken orta boşluktan yükselen makine seslerini dinlerdi.

— Büyük Haydelbergler, küçük Haydelbergler, matbaanın dev makinesi İngiliz Ofset. Yeni makineler tatlı birer ıslık çalarak çalışırlardı. Bunlar genç makinelerdi. Ofset ustası, ofsetini pek severdi. Fakat Ofset ne kadar iyi bakılsa, ne kadar temizlense, yine şikâyet sesleri çıkarırdı. Yaptığı işlere gelince, en genç makineler bile onun kadar temiz iş veremezlerdi. Ne de olsa olgun, tecrübeli bir makine idi.

“Intertype” dizgi makinesinin tuşlarından fırlayan tıkırtılar, yukarı boşluktan aşağı akardı. Kemal, bütün bu sesler içinde mesut, derslerini okurdu. Zihni açık, her yeni bilgiyi yutmaya, kafasının içine yerleştirmeye hazırды.

— Kemal! oğlum, ellerin klişe tahtalarına yapıştı galiba.

Babasının sözleri üzerine Kemal klişe tahtalarının önünde çömelip kaldığının farkına vardı.

— Affedersiniz babacığım... Matbaayı düşünüyordum. Dalmışım!...

Klişe tahtalarını yardım olsun diye matbaadan göndermişlerdi. Odun alamamışlardı. Demir sobadaki ateşleri maşayla toplayarak üfledi. Klişe tahtalarını ateşlerin üzerine sıraladı. Birkaç kere daha üfledi. Bir tanesi ucundan

alevlendi. Sonra hepsi birden tutuşuverdiler. Kırmızı, sarı alevler titrek titrek yükseldi.

O alevlerde sıcak, aydınlık günlerin saadeti parlıyordu. Kemal, sobanın karşısında yere oturdu. Geçen üzüntüsüz günleri düşünmeye koyuldu.



GÜZEL GÜNLER

Bir ses duyuldu. Bir kuş sesi. Sol taraftaki pencerenin dışından gelmişti.

Masasında ders çalışıyordu. İlk önce aldırmadı. Kuşlar elbette öteceklerdi. Dersine devam etti. Fakat sonra bu seste bir yalvarış, bir çağırış var gibi geldi. Yerinden kalktı. Kare kare camlı, büyük pencerenin yarı aralık karnadını açarak başını uzattı. Tepeleri binanın çatısını aşan koca çınarların artık kavrulmaya başlayan yaprakları arasında, ince dallarda gözlerini gezdirdi. Birden yüreği hopladı. İşte oradaydı. Pencereye yakın bir dala, ufacık bir kuş ayağından asılmıştı. Gümüş renkli kanatlarını çırpıyordu. Kendini dala çekmek istiyordu. Fakat kuvveti tükenmiş olacak ki, çırpınmaktan vazgeçti. Öylece sallandı kaldı. Mini mini gözleri ile Kemal'e bakıyordu.

Kemal, pencereden dala uzanırken kulağında annesinin sesi çınladı: "Şeytan çeker Kemal! Düşersin!" Kendini toplayarak pencereden çekildi. Şöyle, aradaki mesafeyi ölçtü. Dönüp gözleri ile babasını aradı... O, ileride, yüksek ayaklı masasında cilt yığınları arasında çalışıyordu.